

Priopćenje za medije

Luxembourg, 3. lipnja 2021.

EU mora pojačati svoje napore u borbi protiv dezinformiranja

Dezinformacije su ozbiljan i sve prisutniji problem diljem EU-a. EU je 2018. objavio akcijski plan za borbu protiv dezinformiranja. Taj je akcijski plan bio relevantan u trenutku sastavljanja, ali njime nisu obuhvaćeni svi relevantni aspekti. Njegova provedba uglavnom se odvija prema planu, ali ne i ukorak s pojavom novih prijetnji, zaključuje se u danas objavljenom tematskom izvješću Europskog revizorskog suda (Sud). Revizori su utvrdili da je potrebna veća koordinacija na razini EU-a te da države članice trebaju pojačati svoje sudjelovanje, primjerice u sustavu brzog uzbuđivanja. Potrebno je i poboljšati praćenje i kontrolu odgovornosti internetskih platformi te uključiti pitanje dezinformacija u dosljednu strategiju EU-a za medijsku pismenost, a riječ je o strategiji koja trenutačno ne postoji.

„Svaki pokušaj zlonamjernog i hotimičnog potkopavanja ili manipuliranja javnim mnijenjem ozbiljna je prijetnja za sami EU. Istodobno, borba protiv dezinformiranja izazovan je zadatak: EU u tom procesu mora izbjeći kršenje svojih temeljnih vrijednosti, kao što su sloboda mišljenja i izražavanja”, izjavio je Baudilio Tomé Muguruza, član Europskog revizorskog suda zadužen za ovo izvješće. „Akcijski plan EU-a za borbu protiv dezinformiranja bio je relevantan u trenutku sastavljanja, ali još uvijek ne obuhvaća sve relevantne elemente. Preporučujemo da EU pruži odlučniji odgovor na dezinformiranje i da se poboljša koordinacija povezanih mjera.”

Zahvaljujući akcijskom planu EU-a za borbu protiv dezinformiranja napravljeni su određeni koraci naprijed, ali revizori smatraju da se s pomoću njega nije ostvarilo sve ono što je bilo obećano. Plan se sastojao od relevantnih mjera – povezanih primjerice s razotkrivanjem i smanjenjem vidljivosti obmanjujućeg sadržaja – ali on od 2018. nije ažuriran niti izmijenjen iako se taktike dezinformiranja te akteri i tehnologija koji stoje iza njega neprestano mijenjaju. Komisija je u prosincu 2020. objavila akcijski plan za europsku demokraciju koji uključuje mjere protiv dezinformiranja, a da pritom nije točno objasnila na koji je način on povezan s akcijskim planom EU-a za borbu protiv dezinformiranja iz 2018. Revizori upozoravaju da se različitim mjerama nastoje ostvariti slični ciljevi, čime se otežava koordinacija te povećava rizik od neučinkovitosti.

Akcijskim planom EU-a za borbu protiv dezinformiranja nisu predviđeni sveobuhvatni mehanizmi kojima bi se zajamčilo da je svaki odgovor EU-a na dezinformiranje dobro koordiniran, djelotvoran i

U ovom priopćenju za medije iznesene su glavne poruke tematskog izvješća Europskog revizorskog suda. Cjeloviti tekst izvješća dostupan je na eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

razmjerni vrsti i razmjeru prijetnje. Jedna od strateških mjera iz akcijskog plana EU-a bila je uspostava sustava brzog uzbunjivanja za koordinaciju odgovora i zajedničkih mjera među državama članicama, institucijama EU-a i drugim organizacijama, kao što su NATO i G7. Revizori su utvrdili da je sustav olakšao razmjenu informacija, ali nije doveo do koordiniranog zajedničkog pripisivanja informacija određenom izvoru, niti do pružanja zajedničkih koordiniranih odgovora, kako je prvotno predviđeno. Države članice ne iskorištavaju njegov puni potencijal.

Revizori su proučili rad odjela za stratešku komunikaciju Europske službe za vanjsko djelovanje (ESVD) i njegovih triju radnih skupina – StratCom za istočno susjedstvo (East), zapadni Balkan i južno susjedstvo (South) – te su utvrdili da su oni doprinijeli poboljšanju sposobnosti EU-a da predvidi dezinformacije u susjednim zemljama i pruži odgovor na njih. Međutim, revizori smatraju da bi se mandati i resursi tih radnih skupina trebali preispitati s obzirom na pojavu novih prijetnji. Baza podataka u okviru projekta EUvsDisinfo, koja je glavni proizvod rada radne skupine za istočno susjedstvo, doprinijela je podizanju svijesti o dezinformacijama koje potječu iz Rusije. Međutim, revizori dovode u pitanje neovisnost i krajnju svrhu tog projekta jer bi se moglo smatrati da predstavlja službeni položaj EU-a.

Akcijski plan EU-a usmjeren je i na privatni sektor i na civilno društvo u zajedničkoj borbi protiv dezinformiranja. Europska komisija uspostavila je kodeks dobre prakse za suradnju s internetskim platformama koji se sastoji od mjera koje se provode na dobrovoljnoj osnovi. Tako je, primjerice, tijekom početnih faza pandemije bolesti COVID-19 kodeks dobre prakse potaknuo platforme da pridaju veću važnost informacijama iz vjerodostojnih izvora, što je pristup kakav se nije primjenjiva o nikada dotada. Međutim, revizori su utvrdili da se njime nije omogućilo uspješno pozivanje internetskih platformi na odgovornost za njihovo djelovanje niti ih se uspješno potaknulo da preuzmu veću ulogu u aktivnom suzbijanju dezinformacija. Revizori tvrde da nije postignut ni cilj podizanja razine osviještenosti i poboljšanja socijalne otpornosti. Revizori ističu i nepostojanje strategije za medijsku pismenost koja bi uključivala borbu protiv dezinformiranja te naglašavaju rascjepkanost politike i mjera za osposobljavanje javnosti za pristup medijima i komunikacijskim sredstvima, njihovo razumijevanje i interakciju s njima. Utvrđeno je i da postoji rizik od toga da novoosnovani Europski opservatorij za digitalne medije možda neće ostvariti svoje ciljeve.

Kontekst

Odgovornost za borbu protiv dezinformiranja snose u prvom redu države članice EU-a. Ne postoji pravni okvir EU-a kojim se uređuju dezinformacije, osim članka 11. Povelje o temeljnim pravima u kojem je riječ o slobodi izražavanja i informiranja te niza političkih inicijativa.

Tematsko izvješće br. 9/2021: „Dezinformacije koje utječu na EU: poduzeti su određeni koraci, ali problem nije riješen” dostupno je na internetskim stranicama Suda (eca.europa.eu) na 23 jezika EU-a.

Kontakt za medije

Služba Suda za odnose s medijima: press@eca.europa.eu

Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu – M: (+352) 691 553 547

Vincent Bourgeais: vincent.bourgeais@eca.europa.eu – M: (+352) 691 551 502